

D Z I E N N I K U S T A W .

RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ.

WARSZAWA.

№ 28.

25 marca 1921.

Treść: 161. Umowa o preliminaryjnym pokoju i rozejmie między Rzeczpospolitą Polską z jednej a Rosyjską Federacyjną Socjalistyczną Republiką Rad i Ukraińską Socjalistyczną Republiką Rad z drugiej strony podpisana w Rydze w dniu 12 października 1920 roku	331
162. Protokół wymiany dokumentów ratyfikacyjnych	346

161.

Umowa o preliminaryjnym pokoju i rozejmie

między Rzeczpospolitą Polską z jednej a Rosyjską Federacyjną Socjalistyczną Republiką Rad i Ukraińską Socjalistyczną Republiką Rad z drugiej strony

podpisana w Rydze w dniu 12 października 1920 roku.

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

NACZELNIK PAŃSTWA POLSKIEGO

Wszem wobec i każdemu z osobna, komu o tem wiedzieć należy, wiadomem czynimy:

w dniu 12 października 1920 roku podpisane zostały, pomiędzy Rzeczpospolitą Polską z jednej strony, a Rosyjską Socjalistyczną Federacyjną Republiką Rad i Ukraińską Socjalistyczną Republiką Rad z drugiej Preliminarja Pokojowe i Umowa o Rozejmie o następującem brzmieniu dosłownem:

RZECZPOSPOLITA POLSKA z jednej, a ROSYJSKA SOCJALISTYCZNA REPUBLIKA RAD i UKRAIŃSKA SOCJALISTYCZNA REPUBLIKA RAD z drugiej strony, kierując się pragnieniem położenia możliwie najprędzej kresu krwawej wojnie, wynikłej między nimi, oraz wypracowania warunków, które stanowić mają podstawę trwałego, honorowego i na wzajemnem porozumieniu opartego pokoju, postanowiły wszcząć rokowania celem zawarcia rozejmu i ustalenia przedwstępnych warunków pokoju i wyznaczyły w charakterze swoich pełnomocników:

RZĄD RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ:

Jana Dąbskiego, oraz
Norberta Barlickiego,
Doktora Stanisława Grabskiego,
Doktora Witolda Kamienieckiego,
Doktora Władysława Kiernika,
Generała Mieczysława Kulińskiego,
Adama Mieczkowskiego,
Leona Wasilewskiego,
Ludwika Waszkiewicza i
Michała Wichlińskiego;

RZĄDY ROSYJSKIEJ SOCJALISTYCZNEJ FEDERACYJNEJ REPUBLIKI RAD
i UKRAIŃSKIEJ SOCJALISTYCZNEJ REPUBLIKI RAD:

Adolfa Joffego, oraz
Siergieja Kirowa,
Dmitrija Manuilskiego i
Leonida Obolenskigo,

którzy, po wymianie swych pełnomocnictw, uznanych za wystarczające i sporządzone w należytej formie, zgodzili się na następujące postanowienia:

Art. I.

Obie układające się strony — zgodnie z zasadą stanowienia narodów o sobie — uznają niepodległość Ukrainy i Białorusi oraz zgadzają

Правительства Российской Социалистической Федеративной Советской Республики и Украинской Социалистической Советской Республики:

Адольфа Абрамовича ИОФФЕ, а также Сергея Мироновича КИРОВА, Дмитрия Захаровича МАНУИЛЬСКОГО и Леонида Леонидовича ОБОЛЕНСКОГО.

Правительство Польской Республики: Яна ДОМБСКОГО, а также Норберта БАРЛИЦКОГО, Доктора Станислава ГРАБСКОГО, Доктора Витольда КАМЕНЕЦКОГО, Доктора Владислава КЕРНИКА, Генерала Мечислава КУЛИНСКОГО, Адама МЕЧКОВСКОГО, Леона ВАСИЛЕВСКОГО, Людвика ВАШКЕВИЧА и Михаила ВИХЛИНСКОГО.

Которые, по обмену своих полномочий, признанных достаточными и в надлежащем порядке, согласились в нижеследующем:

Статья I.

Обе договаривающиеся стороны, согласно принципа самоопределения народов, признают независимость Украины и Белоруссии, а также соглашаются и постановляют, что восточную границу Польши, т. е. границу между Украиной и Белоруссией с одной стороны, и Польшей с другой, составляет линия: по реке Зап. Двина от границы России с Латвией до пункта, в котором граница бывшей Виленской губ. сходится с границей бывшей Витебской губ.; далее по границе бывшей Виленской и Витебской губ. до деревни и жел. дор. ст. Орховно, которые остаются на польской стороне, затем опять вдоль

Уряди Російської Соціалістичної Федеративної Совітської Республіки і Української Соціалістичної Радянської Республіки: Адольфа Абрамовича ІОФФЕ, а також Сергія Мироновича КИРОВА, Дмитра Захаровича МАНУИЛЬСЬКОГО і Леоніда Леонідовича ОБОЛЕНСЬКОГО.

Уряд Польської Республіки: Яна ДОМБСЬКОГО, а також Норберта БАРЛИЦЬКОГО, Доктора Станіслава ГРАБСЬКОГО, Доктора Вітольда КАМЕНЕЦЬКОГО, Доктора Владислава КЕРНІКА, Генерала Мечислава КУЛІНСЬКОГО, Адама МЕЧКОВСЬКОГО, Леона ВАСИЛЕВСЬКОГО, Людвіка ВАШКЕВИЧА і Мххала ВІХЛІНСЬКОГО.

Котрі по обміні своїх уповноважень, признаних достаточними і в належному порядку, згодились в слідуючому:

Стаття I.

Обі сторони, заключаючи договір, згідно принципу самоозначення народів, визнають незалежність України і Білорусі, а також згоджуються і постановляють, що східний кордон Польщі, тобто кордон між Україною і Білорусію, з одного боку, і Польщею, з другого, визначає лінія: по ріці Зап. Двіна од кордону Росії з Латвією до пункту, в якому кордон бувшої Віленської губернії сходиться з кордоном бувшої Вітебської губернії; далі по кордоні бувших Віленської і Вітебської губерній до села і залізничної ст. Оріхово, які залишаються на польській стороні, опісля опять здовж східного кордону бувшої Віленської

się i postanawiają, że wschodnią granicę Polski, a więc granicę między Polską z jednej, a Ukrainą i Białorusią z drugiej strony stanowi linja:

wzdłuż rzeki Dźwiny (Zap. Dwina) od granicy Łotwy z Rosją aż do punktu, w którym granica byłej guberni Wileńskiej styka się z granicą byłej guberni Witebskiej; dalej granicą byłych guberni Wileńskiej i Witebskiej aż do wsi i stacji kolejowej Orzechowno (Oriechowno), które pozostają po stronie polskiej, poczem znowu wschodnią granicą byłej guberni Wileńskiej aż do punktu, w którym schodzą się powiaty: Dziśnieński, Lepelski i Borysowski; dalej od tego punktu do wsi Mała Czernica (Mał. Czernica), która po stronie białoruskiej, stąd na południowy zachód w poprzek jeziora na rzece Berezynie do wsi Zarzeczyck (Zarieczick), która po stronie białoruskiej, poczem ku południowemu zachodowi aż do rzeki Wilji (Wilia) do punktu na wschód od Dołhinowa (Dołginowo); dalej rzeką Wilją aż do traktu, idącego na południe od Dołhinowa, stąd dalej na południe do rzeki Ilji (nazwy rzeki na mapie niema), Ilją w dół do połączenia jej z rzeką Rybczanką (Rybczanka), przyczem miasteczko Ilja (Ilia) pozostaje po stronie polskiej; Rybczanką na południe do stacji kolejowej Radoszkowicze (Radoszkowiczi), przyczem stacja i miasteczko po stronie białoruskiej, dalej na wschód od miasteczka Rakow (Rakow), wsi Wołma (Wołma) i Rubieżewicze (Rubieżewiczi) do linii kolejowej Mińsk Baranowicze przy miejscowości Kołosowo (Kołosowo), która po stronie polskiej; dalej na południe w połowie drogi między Nieświeżem (Nieświż) a Cimkowiczami (Timkowiczi), dalej na południe w połowie drogi między Kleckiem (Kleck) a Cimkowiczami, dalej na południe do szosy Warszawsko-Moskiewskiej, przecinając tę szosę na zachód od Filipowicz (Filipowiczi); dalej najkrótszą drogą do rzeki Łań (Łań) koło wsi Czudzin (Czudzin), pozostawiając tę wieś po stronie polskiej; dalej wzdłuż rzeki Łań do ujścia jej do Prypeci (Pripiat'), dalej Prypecią na wschód siedem kilometrów, skąd na południe do rzeki Stwigi (Stwiga) w punkcie jej najbardziej wysuniętym na zachód, poczem w górę rzeką Stwigą aż do punktu,

восточной границы бывш. Виленской губ. до пункта, в котором соприкасаются уезды: Диснинский, Лепельский и Борисовский; далее от этого пункта до деревни Мал. Черница, оставляя последнюю на стороне Белоруссии, оттуда на юго-запад через середину озера на реке Березина до деревни Заречицк, остающейся на стороне Белоруссии, затем к юго-западу до реки Вилии до пункта, находящегося на восток от Долгинова; далее по реке Вили до тракта, идущего на юг от Долгинова, далее на юг к реке Илии (названия реки на карте нет), вдоль реки Илии до соединения с рекой Рыбчанка, причём местечко Илия остаётся на стороне Польши; далее по реке Рыбчанке на юг до жел.-дор. станции Радошковичи, причём станция и местечко остаются на стороне Белоруссии, далее на восток от селений Раковъ, Волма и Рубежевичи до жел.-дор. линии Минск—Барановичи у селения Колосово, остающегося на стороне Польши; дальше на юг до середины дороги из Несвижа на Тымковичи, далее на юг до середины дороги из Клецка в Тымковичи, далее на юг до Московско-Варшавского шоссе, пересекая его к западу от Филипповичи; дальше кратчайшим путем до реки Лань у селения Чудзинъ, оставляя его на стороне Польши; далее по реке Лань до впадения ее в реку Припять, далее на восток по реке Припять на протяжении семи километров, откуда на юг до реки Ствига до пункта реки, образующего излучину на запад, затем вверх по реке Ствига до пункта, в котором эта река пересекает границу бывших Минской и Волынской губ., оттуда границей тех же губ. до границы Ровненского и Овручского уездов, далее той же границей до пересечения жел.-дор. линии на запад от жел.-дор. ст. Охотниково и местечка Ракитна; дальше на юг вверх по речке Льва до ее истока и оттуда до впадения реки Корчикъ в реку Случь, дальше вверх по реке Корчикъ, оставляя местечко Корець на стороне

губернии до пункта, в котором сходятся повіти: Діснинський, Лепельський і Борисовський; далі од цього пункту до села Мал. Черниця, залишаючи останню на стороні Білорусі, відтілля на південний захід через середину озера на ріці Березина до села Зарічицк, що остається на стороні Білорусі, опісля на південний захід до ріки Виліі до пункту, що знаходиться на схід од Долгінова, далі по ріці Вилія до тракту, що йде на південь од Долгінова; далі на південь до ріки Іліі (названня ріки на карті не має), здовж ріки Іліі до з'єднання з рікою Рыбчанка, причому містечко Ілія залишається на стороні Польщі; далі по ріці Рыбчанці на південь до залізничної станції Радошковичі, причому станція і містечко залишаються на стороні Білорусі, далі на схід од осель Раків, Волма і Рубежевичі до залізничної лінії Минск—Барановичі у села Колосово, що залишається на стороні Польщі; далі на південь до середини шляху із Несвижа на Тимковичі, далі на південь до середини шляху із Клецка в Тимковичі, далі на південь до Варшавсько-Московського шосе, пересікаючи його до заходу од Філіповичі; далі найкоротшим шляхом до ріки Лань у села Чудзін, залишаючи його на стороні Польщі; далі по ріці Лань до впадіння її в ріку Припять, далі на схід по ріці Припять на протязі семи кілометрів, відкілля на південь до ріки Ствіга до пункту ріки, що утворює коліно на захід, опісля вверх по ріці Ствіга до пункту, в якому ця ріка пересікає кордон бувших Мінської і Волинської губерній, відтілля кордоном тих самих губерній до кордону Ровенського і Овручського повітів, далі тим самим кордоном до пересічення залізничної лінії на захід од залізничної станції Охотніково і містечка Ракітно; далі на південь вверх по ріці Льва до її джерела і відтілля до впадіння ріки Корчик в ріку Случ, далі вверх по ріці Корчик, залишаючи містечко Корець на стороні Польщі; далі на південний захід, залишаючи Кілікіїв на стороні України до

w którym rzeka ta przecina granicę byłych gubernji Mińskiej i Wołyńskiej, stąd granicą tych gubernji do granicy powiatów Rowieńskiego i Owruckiego i tą granicą powiatów aż do przecięcia linii kolejowej na zachód od stacji Ochotnikowo (Ochotnikowo) i miasteczka Rokitno (Rakitna); dalej na południe w górę rzeczką Lwa (Lwa), aż do jej źródeł i stąd do połączenia się rzeki Korczyk (Korczyk) z rzeką Słucz (Słucz'), dalej w górę Korczykiem, pozostawiając miasto Korzec (Koriec) po stronie polskiej; dalej na południowy zachód, pozostawiając Kili-kijów (Kilikiew) po stronie ukraińskiej, do Milatyna (Miliatin), który po stronie polskiej, następnie na południe poprzez linię kolejową Równo-Szepietówka (Równo-Szepietowka) i rzekę Horyń (Goryń) do rzeki Wilji (Wilia), przyczem miasto Ostróg (Ostrog) po stronie polskiej; dalej w górę Wilją, do Nowego Stawu (Now. Staw), który po stronie ukraińskiej stąd ogólnie w kierunku południowym w poprzek Horynia koło Łanowiec (Łanowcy), miejscowość ta po stronie polskiej, i w dalszym ciągu rzeki Zbrucza (Zbrucz), pozostawiając miejscowość Białożórka (Biełożierka) po stronie polskiej, a następnie linią Zbrucza do ujścia tej rzeki do Dniestru (Dniestr).

Przy określaniu granicy, przebiegającej wzdłuż rzeki, rozumie się przy rzekach spławnych nurt głównego koryta, a przy rzekach niespławnych środkową linię największego ramienia.

Granica powyższa jest opisana podług mapy rosyjskiej (w skali 25 wiorst w calu angielskim), dołączonej do niniejszej umowy, i wyznaczona czerwoną barwą. (Załącznik № 1 — Mapa).

W razie różnic między tekstem a mapą będzie rozstrzygał tekst.

Rosja i Ukraina zrzekają się wszelkich praw i pretensji do ziem na zachód od tej granicy położonych. Ze swej strony Polska zrzeka się na rzecz Ukrainy i Białorusi wszelkich praw i pretensji do ziem, położonych na wschód od tej granicy.

Szczegółowe wyznaczenie i przeprowadzenie na miejscu powyższej granicy państwowej, oraz ustawienie znaków granicznych należy do spe-

Польши; дальше на юго-запад, оставляя Киликиевъ на стороне Украины до Милятина, остающегося на стороне Польши, затем на юг, пересекая жел. дор. Ровно—Шепетовка и реку Горынь до реки Вилия, причем город Острог остается на стороне Польши; дальше вверх по реке Вилия до Нов. Става, остающегося на стороне Украины, отсюда в общем на юг, пересекая реку Горынь у Лановцы, оставляя это селение на стороне Польши, и дальше до реки Збручъ, оставляя селение Бѣлозерка на стороне Польши, а затем вдоль реки Збручъ до впадения ее в реку Днѣстръ.

При определении границы на участках, проходящих вдоль рек, принимается прохождение границы: на судоходных реках—по фарватеру главного рукава, а на реках не судоходных — по середине главного рукава.

Вышеозначенная граница определена по карте русского издания в масштабе 25 верст в одном английском дюйме, прилагаемой к настоящему договору, и вычерчена красным цветом. (Приложение № I—карта).

В случае разницы между текстом и картой решающее значение имеет текст.

Россия и Украина отказываются от всяких прав и притязаний на земли, расположенные к западу от этой границы. Со своей стороны, Польша отказывается в пользу Украины и Белоруссии от всяких прав и притязаний на земли, расположенные к востоку от этой границы.

Подробное установление и проведение в натуре вышеуказанной государственной границы, как и установка пограничных знаков возлагаются на специальную смешанную пограничную комиссию, которая будет создана немедленно после ратификации настоящего договора.

Обе договаривающиеся стороны соглашаются, что, поскольку в состав земель, расположенных к западу от вышеустановленной границы, входят территории, спорные между Польшей и Литвой, вопрос о принадлежности

Милятина, що залишається на стороні Польщі, опісля на південь, пересікаючи залізницю Ровно—Шепетівка і ріку Горинь до ріки Вилія, причому місто Острог залишається на стороні Польщі; далі вверх по ріці Вилія до Нов. Става, що залишається на стороні України, відтіля загально на південь, пересікаючи ріку Горинь у Ланівці, залишаючи це село на стороні Польщі і далі до ріки Збруч, залишаючи село Білозерка на стороні Польщі, а опісля здовж ріки Збруч, до впадіння її в ріку Дністер.

При означенні кордону на участках, що проходять здовж рік, приймається прохождение кордону, — на судоходних ріках по фарватеру головного рукава, а на ріках не судоходних по середині головного рукава.

Вище означений кордон встановлений по карті руського видання в поділці 25 верст в одному англійському дюймі, що приложена до цього договору і викреслена червоною краскою. (Прилога № 1 карта).

На припадок різниці між текстом і картою, рішення має текст.

Росія і Україна одмовляються од усяких прав і претенсій на землі, положені на захід од цього кордону. З свого боку Польща відмовляється в користь України і Білорусі від усяких прав і претенсій на землі, положені на схід од цього кордону.

Подрібне встановлення і проведення в натурі вищевказанного державного кордону, як і установка кордонних знаків, покладається на спеціальну мішану кордонну комісію, котра буде скликана негайно після ратифікації цього договору.

Обі сторони, заключаючи договір, згоджуються, що поскільки в склад земель, положених на захід од вищевстановленого кордону, входять території, спірні між Польщею і Литвою—питання про принадлежність цих те-

cialnej mieszanej komisji granicznej, która powołana będzie natychmiast po ratyfikacji umowy niniejszej.

Obie układające się strony zgadzają się, że o ile w skład ziem, położonych na zachód od określonej wyżej granicy, wchodzi terytorja sporne między Polską a Litwą — sprawa przynależności tych terytorjów do jednego z tych dwóch państw należy wyłącznie do Polski i Litwy.

Art. II.

Obie układające się strony zapewniają sobie nawzajem całkowite poszanowanie suwerenności państwowej i powstrzymanie się od jakiegokolwiek mieszania się w wewnętrzne sprawy drugiej strony, przyczem obie układające się strony postanawiają umieścić w traktacie pokojowym zobowiązanie, iż nie będą one tworzyły ani popierały organizacji, mających na celu walkę zbrojną z drugą układającą się stroną, mających na celu obalenie ustroju państwowego lub społecznego strony drugiej, czyniących zamach na jej całość terytorjalną, jak również organizacji przypisujących sobie rolę rządu strony przeciwnej.

Z chwilą ratyfikacji niniejszej umowy obie układające się strony zobowiązują się nie popierać cudzych działań wojennych przeciwko drugiej stronie.

Art. III.

Obie układające się strony zobowiązują się zamieścić w traktacie pokojowym przepisy w przedmiocie swobodnego wyboru (opcji) obywatelstwa polskiego, względnie rosyjskiego lub ukraińskiego, z tem, że osobom, wykonywującym prawo wyboru (optantom), przysługiwać będą bez żadnych wyjątków wszystkie te prawa, które w traktacie pokojowym będą przyznane obywatelom obu stron.

Art. IV.

Obie układające się strony zobowiązują się umieścić w traktacie pokojowym postanowienia, zapewniające z jednej strony osobom narodowości polskiej w Rosji i Ukrainie te wszystkie prawa, zabezpieczające swobodny rozwój kultury, języka i wykonywanie obrządków religijnych, z jakich korzystać będą osoby narodowości rosyjskiej i ukraińskiej w Polsce,

втих територій к одному или другому из названных государств подлежит разрешению исключительно между Польшей и Литвой.

Статья II.

Обе договаривающиеся стороны взаимно подтверждают полное уважение их государственного суверенитета и воздержание от какого-либо вмешательства во внутренние дела другой стороны, причем обе договаривающиеся стороны постановляют включить в мирный договор обязательство не создавать и не поддерживать организаций, ставящих себе целью вооруженную борьбу с другой договаривающейся стороной, имеющих целью ниспровержение государственного или общественного строя другой стороны, покушающихся на территориальную целость ее, равно как и организаций, присваивающих себе роль правительства другой стороны.

С момента ратификации настоящего договора обе договаривающиеся стороны обязуются не поддерживать чужих военных действий против другой стороны.

Статья III.

Обе договаривающиеся стороны обязуются включить в мирный договор постановления о свободном выборе (оптации) российского, или украинского, равно как и польского гражданства, с тем, чтобы за оптантами были признаны все без исключения права, кои мирным договором будут предоставлены гражданам обеих сторон.

Статья IV.

Обе договаривающиеся стороны обязуются включить в мирный договор постановления, гарантирующие, с одной стороны, лицам польской национальности в России и Украине все те права, обеспечивающие свободное развитие культуры, языка и исполнение религиозных обрядов, которыми

риторій до однієї або другої з названих держав підлежить вирішенню виключно між Польщею і Литвою.

Статья II.

Обі сторони, заключаючи договір, взаємно запевняють собі повну пошану їх державного суверенітету і відмовляються од якого-б то не було вмішування у внутрішні справи другої сторони, причому обі сторони, заключаючи договір, постановляють включити в мирний договір з'обов'язання не утворювати і не підтримувати організацій, які ставлять собі метою узброєну боротьбу з другою заключаючою договір стороною, які мають на меті зруйнування державного або громадянського ладу другої сторони, які покушуються на територіальну її цілість, а теж і організацій, які присвоюють собі роль уряду другої сторони.

З менту ратифікації цього договору обі сторони, заключаючи договір, з'обов'язуються не підтримувати чужих військових акцій проти другої сторони.

Статья III.

Обі сторони, заключаючи договір, з'обов'язуються включити в мирний договір постановку про свободний вибір (оптацію) російського або українського, а так само і польського громадянства, з тим, щоб за оптантами були признані всі без виімку права, які мирним договором будуть признані громадянам обоіх сторін.

Статья IV.

Обидві сторони, заключаючи договір, з'обов'язуються включити в мирний договір постанови, що гарантують, з одного боку, особам польської національності в Росії і Україні всі ті права, що забезпечують свободний розвиток культури, мови і виконання релігійних обрядів, якими користу-

a z drugiej strony osobom narodowości rosyjskiej i ukraińskiej w Polsce te wszystkie prawa, zabezpieczające swobodny rozwój kultury, języka i wykonywanie obrządków religijnych, z jakich korzystać będą osoby narodowości polskiej w Rosji i Ukrainie.

Art. V.

Obie układające się strony zrzekają się wzajemnie zwrotu swych kosztów wojennych, t. j. wydatków państwowych na prowadzenie wojny między nimi, jak również odszkodowania za straty wojenne, t. j. za straty, które były wyrządzone w czasie tej wojny im lub ich obywatelom na terenie operacji wojennych przez działania i zarządzenia wojenne.

Art. VI.

Obie układające się strony zobowiązują się zamieścić w traktacie pokojowym przepisy, dotyczące wymiany jeńców wojennych i zwrotu rzeczywistych kosztów ich utrzymania.

Art. VII.

Z chwilą podpisania umowy niniejszej powołane będą natychmiast komisje mieszane w celu niezwłocznego wydania zakładników, oraz niezwłocznej wymiany jeńców cywilnych, osób internowanych, a w miarę możliwości i jeńców wojennych, i zorganizowanie powrotu wygnańców, uchodźców i emigrantów.

Wymienionym komisjom mieszanym przysługuje prawo sprawowania opieki i niesienia pomocy jeńcom wojennym i cywilnym, osobom internowanym, zakładnikom, oraz wygnańcom, uchodźcom i emigrantom.

Celem uregulowania kwestji, związanych z natychmiastowym powrotem zakładników, jeńców cywilnych, osób internowanych, uchodźców, wygnań-

будут пользоваться лица русской и украинской национальности в Польше, а с другой стороны, лицам русской и украинской национальности в Польше все те права, обеспечивающие свободное развитие культуры, языка и исполнение религиозных обрядов, которыми будут пользоваться лица польской национальности в России и Украине.

Статья V.

Обе договаривающиеся стороны взаимно отказываются от возмещения своих военных расходов, т. е. государственных расходов по ведению войны между ними, а равно и от вознаграждения за военные убытки, т. е. за убытки, причиненные как им, так и их гражданам в районе военных действий, за время этой войны военными действиями и мероприятиями.

Статья VI.

Обе договаривающиеся стороны обязуются включить в мирный договор положения, касающиеся обмена военнопленных и возмещения действительных расходов по их содержанию.

Статья VII.

Немедленно после подписания настоящего договора будут образованы смешанные комиссии в целях безотлагательной выдачи заложников и незамедлительного обмена гражданских пленнх, лиц интернированных, а по мере возможности, также и военно-пленных и организации возвращения беженцев и эмигрантов.

Означенным смешанным комиссиям предоставляется право защиты интересов и оказания помощи гражданским пленным и военно-пленным, лицам интернированным, заложникам, беженцам и эмигрантам.

Въ целях урегулирования вопросов, связанных с немедленным возвращением заложников, гражданских пленнх, лиц интернированных, бе-

ватимуться особи руської і української національностей в Польщі, а з другого боку, особам руської і української національностей в Польщі всі ті права, що забезпечують свобідний розвиток культури, мови і виконання релігійних обрядів, якими користуватимуться особи польської національності в Росії і Україні.

Статья V.

Обі сторони, заключаючи договір, взаємно відмовляються від покриття своїх военных витрат, тобто державних витрат по веденні війни між ними, а теж і від винагороди за военні втрати, тобто за втрати, причинені як їм, так їх громадянам в районі военных подій за час цієї війни, через військові акції і заходи.

Статья VI.

Обі сторони, заключаючи договір, з'обов'язуються включити в мирний договір положення, що торкається обміну військових бранців і покриття дійсних витрат по їх утриманні.

Статья VII.

Негайно після підписання цього договору, будуть утворені мішані комісії з метою видати негайно заложників і негайно обміняти громадянських полонених, осіб інтернованих, а по мірі змоги теж і військових бранців і організації повороту біженців и емигрантів.

Означеним мішаним комісіям надається право оборони інтересів і виявлення допомоги громадянським полоненим і військовим бранцям, особам інтернованим, заложникам, біженцям і емігрантам.

З метою урегулювання питань, зв'язаних з негайним поворотом заложників, громадянських полонених, осіб інтернованих, біженців і емігрантів,

ców i emigrantów, oraz jenców wojennych — strony zobowiązują się niezwłocznie po podpisaniu niniejszej umowy zawrzeć oddzielny układ w tej sprawie.

Art. VIII.

Obie układające się strony zobowiązują się niezwłocznie po podpisaniu niniejszej umowy wydać odpowiednie rozporządzenia o zawieszeniu postępowania sądowego, administracyjnego, dyscyplinarnego oraz wszelkiego innego, wszczętego w stosunku do jenców cywilnych, osób internowanych, zakładników, wygnańców, emigrantów, jeńców wojennych, jak również o natychmiastowym wstrzymaniu wykonania kar, wymierzonych przeciwko tym osobom na jakiegokolwiek drodze.

Wstrzymanie wykonania kar może nie powodować wypuszczenia na wolność; w tym jednak wypadku osoby te winny być natychmiast wydane władzom ich państwa, wraz z wszystkimi aktami.

Jeśli jednak dana osoba oświadczy, iż nie życzy sobie powrotu do ojczyzny, lub władze ojczyste nie zgodzą się na jej przyjęcie, osoba ta może być ponownie pozbawiona wolności.

Art. IX.

Obie układające się strony zobowiązują się umieścić w traktacie pokojowym przepisy w przedmiocie amnestji, a mianowicie Polska dla obywateli rosyjskich i ukraińskich w Polsce, a Rosja i Ukraina dla obywateli polskich w Rosji i Ukrainie.

Art. X.

Obie układające się strony zobowiązują się umieścić w traktacie pokojowym postanowienia, dotyczące rozrachunku wzajemnego i likwidacji, i oprzeć je na zasadach następujących:

женцев и эмигрантов, а также военно-пленных, обе стороны обязуются незамедлительно по подписании настоящего договора заключить особое соглашение на сей предмет.

Статья VIII.

Обе договаривающиеся стороны обязуются немедленно после подписания настоящего договора издать соответственные распоряжения о приостановлении судебных, административных, дисциплинарных и всяких других преследований против гражданских пленных, лиц интернированных, заложников, беженцев, эмигрантов и военно-пленных, а также о незамедлительном приостановлении приведения в исполнение наказаний, наложенных на этих лиц в каком бы то ни было порядке.

Приостановление приведения в исполнение наказаний может и не иметь своим последствием освобождение из заключения, но в этом случае таковые лица должны быть немедленно выданы властям своего государства со всем делопроизводством.

Однако, если данное лицо заявит о своем нежелании вернуться на родину, или же, если отечественная власть откажется его принять, то такое лицо может быть вновь подвергнуто заключению.

Статья IX.

Обе договаривающиеся стороны обязуются включить в мирный договор положения об амнистии: Польша — для российских и украинских граждан в Польше, Россия и Украина — для польских граждан в России и Украине.

Статья X.

Обе договаривающиеся стороны обязуются включить в мирный договор постановления, касающиеся взаимных расчетов и ликвидации, и построить их на нижеследующих основаниях:

а также військових бранців, обі сторони з'обов'язуються негайно після підписання цього договору заключити окрему умову по цій справі.

Стаття VIII.

Обі сторони, заключаючи договір, з'обов'язуються негайно після підписання цього договору видати розпорядження про спинення судових, адміністративних, дисциплінарних і всяких інших переслідувань проти громадянських полонених, осіб інтернованих, заложників, біженців, емігрантів і військових бранців, а також про негайне спинення виконання кар, наложених на ті особи в якому би то не будь порядку.

Спинення виконання кар може і не мати своїм наслідком визволення, та в цьому випадкові такі особи повинні бути видані негайно властям своєї держави з усім діловодством.

Однак, якщо дана особа заявить про своє небажання вернутися на батьківщину, або, якщо рідна влада відмовиться од його прийняття, то така особа може бути знову віддана під арест.

Стаття IX.

Обі сторони, заключаючи договір, з'обов'язуються включити в мирний договір положення про амністію, а саме: Польша для російських і українських громадян в Польщі, Росія і Україна для польських громадян в Росії і Україні.

Стаття X.

Обі сторони, заключаючи договір, з'обов'язуються включити в мирний договір постанови, що торкаються взаїмних розрахунків і ліквідації і заложити їх на слідуючих основах:

- 1) Z poprzedniej przynależności części ziem Rzeczypospolitej Polskiej do byłego Imperjum Rosyjskiego nie wynikają dla Polski w stosunku do Rosji żadne zobowiązania i ciężary.
- 2) Obie układające się strony zrzekają się wzajemnie wszelkich praw do majątku państwowego, związanego z terytorjum strony przeciwnej.
- 3) Przy rozrachunkach wzajemnych i likwidacji będzie uwzględniony aktywny udział ziem Rzeczypospolitej Polskiej w życiu gospodarzem byłego Imperjum Rosyjskiego.
- 4) Obie układające się strony zobowiązują się wzajemnie, na żądanie właścicieli, reewakuować i zwrócić w naturze, względnie w odpowiednim ekwiwalencie, mienie ruchome państwa, związane z ekonomicznem i kulturalnem życiem kraju, mienie ruchome ciał samorządowych, instytucji, osób fizycznych i prawnych, zabrane albo ewakuowane przymusowo lub dobrowolnie, począwszy od 1 sierpnia nowego stylu 1914 roku, z wyjątkiem zdobyczy wojennych.
- 5) Będzie ustalone zobowiązanie zwrotu Polsce archiwów, bibliotek, dzieł sztuki, historycznych trofeów wojennych, zabytków i tym podobnych przedmiotów dorobku kulturalnego, wywiezionych z Polski do Rosji od czasu rozbiorów Rzeczypospolitej Polskiej.
- 6) Będzie ustalone wzajemne uregulowanie oparte na tytułach prawnych pretensji osób fizycznych i prawnych stron obu, pretensji powstałych do chwili podpisania niniejszej umowy, do rządu i instytucji strony przeciwnej.
- 7) Ustalone będzie w traktacie pokojowym zobowiązanie Rosji i Ukrainy do przyznania Polsce i jej obywatelom największego uprzywilejowania w dziedzinie restytucji mienia i odszkodowania

1) Из прежней принадлежности части земель Польской Республики к бывшей Российской Империи не вытекает для Польши по отношению к России каких-либо обязательств и обременений.

2) Обе договаривающиеся стороны взаимно отказываются от всех прав на государственное имущество, связанное с территорией другой стороны.

3) При взаимных расчетах и ликвидации будет принято во внимание активное участие земель Польской Республики в хозяйственной жизни бывшей Российской Империи.

4) Обе договаривающиеся стороны взаимно обязуются, по требованию собственников, реэвакуировать и вернуть в натуре или в соответственном эквиваленте движимое имущество государства, связанное с экономической и культурной жизнью страны, органов самоуправления, учреждений, лиц физических и юридических, — взятое или эвакуированное принудительным порядком или добровольно, начиная с первого августа нового стиля 1914 года, за исключением военной добычи.

5) Будет установлено обязательство вернуть Польше архивы, библиотеки, предметы искусства, военно-исторические трофеи, древности и тому подобные предметы культурного достояния, вывезенные из Польши в Россию со времен разделов Польской Республики.

6) Будет установлено взаимное регулирование основанных на юридических титулах претензий лиц физических и юридических обеих сторон, претензий, возникших до момента подписания настоящего договора Правительству и к учреждениям другой стороны.

7) Будет установлено в мирном договоре обязательство России и Украины признать за Польшей и ее гражданами наибольшее благоприятствование в области реституции имуще-

1) Из попередньої належності частини земель Польської Республіки до бувшої Російської Імперії не виникають для Польщі по відношенні до Росії жадні зобов'язання і обтяження.

2) Обі сторони, заключаючи договір, взаємно відмовляються од всіх прав на державне майно, зв'язане з територією другої сторони.

3) При взаємних розрахунках і ліквідації буде прийнята на увагу активна участь земель Польської Республіки в господарському житті бувшої Російської Імперії.

4) Обі сторони, заключаючи договір, взаємно зобов'язуються по жаданні власників реєвакуувати і вернути в натурі або відповідному еквіваленті рухоме майно держави, зв'язане з економічним і культурним життям країни, органів самоуправи, установ, осіб фізичних і юридичних, — взяте або евакуоване примусовим порядком або добровільно, починаючи с 1-го серпня н. с. 1914 р., за виїском військової добычі.

5) Буде встановлено зобов'язання вернути Польщі архіви, бібліотеки, предмети мистецтва, військово-історичні, трофеї, старовина і т. п. предмети культурної цінності, вивезені с Польщі в Росію з часів поділів Польської Республіки.

6) Буде встановлено взаємне регулювання основаних на юридичних титулах претенсій осіб фізичних і юридичних обоїх сторін, претенсій, що виникли до менту підписання цього договору до уряду і установ другої сторони.

7) Буде встановлено в мирному договорі зобов'язання Росії і України признати за Польщою і її громадянами найбільше сприяння в діланці реституції майна і покриття втрат в пе-

za straty okresu rewolucyjnego i wojny domowej w Rosji i Ukrainie.

Obie układające się strony zgadzają się, że punkty powyższe nie wyczerpują wszystkich szczegółów rozrachunków i likwidacji.

Art. XI.

Obie układające się strony zobowiązują się przystąpić natychmiast po podpisaniu traktatu pokojowego do rokowań w przedmiocie konwencji o handlu i żegludze, konwencji sanitarnej, komunikacyjnej i pocztowo-telegraficznej, oraz o kompensacyjnej wymianie towarów.

Art. XII.

Obie układające się strony zgadzają się umieścić w traktacie pokojowym przepisy o udzieleniu tranzytu dla Polski przez terytorja Rosji i Ukrainy, oraz dla Rosji i Ukrainy przez terytorjum Polski.

Art. XIII.

Obie układające się strony zawierają równocześnie specjalną umowę w przedmiocie rozejmu, która stanowi składową część niniejszej umowy i posiada narówni z nią moc obowiązującą (Załącznik № 2 — „Umowa o rozejmie”).

Art. XIV.

Rosja i Ukraina oświadczają, że wszelkie zobowiązania, przyjęte przez nie wobec Polski, jak również prawa, przez nie nabyte umową niniejszą, stosują się do wszystkich terytorjów, położonych na wschód od linii granicznej, określonej w art. I niniejszej umowy, które to terytorja wchodziły w skład byłego Imperjum Rosyjskiego i przy zawieraniu umowy niniejszej były reprezentowane przez Rosję i Ukrainę.

ства и возмещений убытков периода революции и гражданской войны в России и Украине.

Обе договаривающиеся стороны соглашаются, что вышеизложенные пункты не исчерпывают всех подробностей расчетов и ликвидации.

Статья XI.

Обе договаривающиеся стороны обязуются немедленно после подписания мирного договора приступить к переговорам о конвенциях: торговли и судоходства, санитарной, путей сообщения и почтово-телеграфной, а также о компенсационном товарообмене.

Статья XII.

Обе договаривающиеся стороны соглашаются включить в мирный договор положения о предоставлении транзита для России и Украины через Польскую территорию и для Польши через Российскую и Украинскую территории.

Статья XIII.

Обе договаривающиеся стороны заключают одновременно специальный договор о перемирии, каковой является составной частью настоящего договора и имеет наравне с ним обязательную силу. (Приложение № 2. „Договор о перемирии“).

Статья XIV.

Россия и Украина заявляют, что все обязательства, принятые ими по отношению к Польше, равно как и права, приобретенные ими на основании настоящего договора, распространяются на все территории, расположенные к востоку от пограничной линии, указанной в ст. I настоящего договора, которые входили в состав бывшей Российской Империи и при заключении настоящего договора были представлены Россией и Украиной.

ріод Революції і громадянської війни в Росії і Україні.

Обі сторони, заключаючи договір, погоджуються, що вище вилічені пункти не вичерпують всіх подробиць розрахунків і ліквідації.

Стаття XI.

Обі сторони, заключаючи договір, зобов'язуються негайно після підписання мирного договору приступити до переговорів про конвенції: торгівлі і пароплавання, санітарну, про шляхи і поштово-телеграфні взаємини, а також про компенсаційний товарообмін.

Стаття XII.

Обі сторони, заключаючи договір, згоджуються включити в мирний договір положення про представлення транзиту для Росії і України через Польську територію і для Польщі через Російську і Українську території.

Стаття XIII.

Обидві сторони, заключаючи договір, одночасно заключають спеціальний договір про перемир'я, який являється складовою частиною цього договору і має на рівні з ним обов'язкову силу. (Прилога № 2 „Договір про перемир'я“).

Стаття XIV.

Росія і Україна заявляють, що всі зобов'язання, приняті ими по відношенні до Польщі, так само як і права набуті ими на основі цього договору, розтягаються на всі території, положенні на схід од кордонної лінії, вказаної в статі I цього договору, що входили в склад бувшої Російської Імперії і при заключенні цього договору були представлені Росією і Україною.

Art. XV.

Obie układające się strony zobowiązują się natychmiast po podpisaniu niniejszej umowy rozpocząć rokowania w przedmiocie zawarcia traktatu pokojowego.

Art. XVI.

Umowa niniejsza sporządzona zostaje w języku polskim, rosyjskim i ukraińskim, w dwóch egzemplarzach. Przy interpretacji umowy wszystkie trzy teksty będą uważane za autentyczne.

Art. XVII.

Umowa niniejsza podlega ratyfikacji i staje się prawomocną z chwilą wymiany dokumentów ratyfikacyjnych, o ile umowa niniejsza wraz z załącznikami nie zawiera odmiennych postanowień.

Wymiana dokumentów ratyfikacyjnych i spisanie odpowiedniego protokołu nastąpi w Libawie.

Obie układające się strony zobowiązują się do ratyfikacji umowy niniejszej najpóźniej w przeciągu piętnastu dni od chwili jej podpisania. Wymiana dokumentów ratyfikacyjnych i spisanie protokołu nastąpić winny najpóźniej w przeciągu dni sześciu po upływie terminu, przewidzianego dla ratyfikacji.

Obie układające się strony zastrzegają, iż umowa w przedmiocie rozejmu (art. XIII) traci moc obowiązującą, jeśli w terminie przewidzianym dla wymiany dokumentów ratyfikacyjnych i spisania odpowiedniego protokołu czynności te z jakichkolwiek powodów nie będą dokonane.

Wznowienie działań wojennych nie może jednak w tym wypadku nastąpić wcześniej, niż w czterdzieści osiem godzin po upływie powyższego terminu.

Wszędzie, gdzie w umowie niniejszej wymienia się jako termin chwilę ratyfikacji umowy, rozumie się przez to chwilę wymiany dokumentów ratyfikacyjnych.

Статья XV.

Обе договаривающиеся стороны обязуются немедленно после подписания настоящего договора вступить в переговоры о заключении мирного договора.

Статья XVI.

Настоящий договор составлен на русском, украинском и польском языках в двух экземплярах.

При толковании договора все три текста считаются аутентичными.

Статья XVII.

Настоящий договор подлежит ратификации и вступает в силу с момента обмена ратификационными грамотами, поскольку иное не оговорено в самом договоре или в приложениях к нему.

Обмен ратификационными грамотами и составление соответственного протокола состоится в Либаве.

Обе договаривающиеся стороны обязуются ратифицировать настоящий договор не позже пятнадцати дней с момента его подписания.

Обмен ратификационными грамотами и составление протокола должны состояться не позже шести дней по истечении срока, предусмотренного для ратификации.

Обе договаривающиеся стороны оговаривают, что договор о перемирии (ст. XIII) теряет обязательную силу, если в срок, предусмотренный для обмена ратификационными грамотами и составления соответственного протокола, действия эти по каким-либо причинам не состоятся.

Возобновление военных действий не может, однако, в этом случае произойти раньше, чем по истечении сорока восьми часов после указанного срока.

Повсюду, где в настоящем договоре в качестве срока упоминается момент ратификации договора, под этим понимается момент обмена ратификационными грамотами.

Статья XV.

Обі сторони, заключаючи договір, з'обов'язуються негайно після підписання цього договору вступити в переговори про заключення мирного договору.

Статья XVI.

Цей договір складений на руській, українській і польській мовах в двох примірниках. При толкуванні договору всі три тексти вважаються автентичними.

Статья XVII.

Цей договір підляжить ратифікації і вступає в силу з менту обміну ратифікаційними грамотами, поскільки що иншого не оговорено в самому договорі або прилогах до нього.

Обмін ратифікаційними грамотами і складення відповідного протоколу відбудеться в Либаві.

Обі сторони, заключаючи договір з'обов'язуються ратифікувати цей договір не пізнійш п'ятнадцяти днів з менту його підписання.

Обмін ратифікаційними грамотами і складення протоколу повинні відбутися не пізнійш шести днів по упливі терміну, передбаченого для ратифікації.

Обі сторони, заключаючи договір, застерігаються, що договір про перемир'я (ст. XIII) тратить обов'язкову силу, коли в термін передбачений для обміну ратифікаційними грамотами і складення відповідного протоколу, події ці по яким-небудь причинам не відбудуться.

Відновлення військових акцій не може, однак, в цьому випадкові відбутися раніш, ніж по упливі сорока вісьми годин після вказаного терміну.

Скрізь, де в цьому договорі в характері терміну згадується мент ратифікації договору, під цим розуміється мент обміну ратифікаційними грамотами.

W dowód czego pełnomocnicy obu stron własnoręcznie podpisali umowę niniejszą i opatrzyli ją swemi pieczęciami.

Sporządzono i podpisano w Rydze, dnia dwunastego października tysiąc dziewięćset dwudziestego roku.

L. S. (—) Jan DĄBSKI	L. S. (—) A. JOFFE.
L. S. (—) Norbert BARLICKI	L. S. (—) S. KIROW.
L. S. (—) Stanisław GRABSKI	L. S. (—) D. MANUILSKI.
L. S. (—) Witold KAMIENIECKI	L. S. (—) L. OBOLENSKI.
L. S. (—) Władysław KIERNIK.	
L. S. (—) Mieczysław KULIŃSKI.	
L. S. (—) Adam MIECZKOWSKI.	
L. S. (—) Leon WASILEWSKI.	
L. S. (—) Ludwik WASZKIEWICZ.	
L. S. (—) Michał WICHLIŃSKI.	

Załącznik № 2.

UMOWA O ROZEJMIĘ.

Zgodnie z art. XIII umowy o preliminarjach pokojowych zostaje zawarta następująca umowa o rozejmie:

§ 1.

Po upływie 144 godzin od chwili podpisania umowy o preliminarjach pokojowych, t. j. o godzinie 24 podług czasu środkowo-europejskiego dnia osiemnastego października tysiąc dziewięćset dwudziestego roku obie umawiające się strony obowiązane są zaprzestać wszelkich działań wojennych na lądzie, wodzie i powietrzu.

§ 2.

Wojska obydwuch umawiających się stron pozostają na zajmowanych przez nie aż do chwili zaprzestania działań wojennych w myśl paragrafu 1

В удостоверение сего уполномоченные обеих сторон подписали настоящий договор и скрепили его своими печатями.

Составлен и подписан в Риге октября двенадцатого дня тысяча девятьсот двадцатого года.

ПОДПИСИ:

(L. S.) А. ИОФФЕ.
 (L. S.) С. КИРОВ.
 (L. S.) Д. МАНУИЛЬСКИЙ.
 (L. S.) Л. ОБОЛЕНСКИЙ.
 (L. S.) Ян ДОМБСКИЙ.
 (L. S.) Норберт БАРЛИЦКИЙ.
 (L. S.) Станислав ГРАБСКИЙ.
 (L. S.) Витольд КАМЕНЕЦКИЙ.
 (L. S.) Владислав КЕРНИК.
 (L. S.) Мечислав КУЛИНСКИЙ.
 (L. S.) Адам МЕЧКОВСКИЙ.
 (L. S.) Леон ВАСИЛЕВСКИЙ.
 (L. S.) Людвик ВАШКЕВИЧ.
 (L. S.) Михаил ВИХЛИНСКИЙ.

Приложение № 2.

ДОГОВОР О ПЕРЕМИРИИ.

Согласно статьи XIII договора о прелиминарных условиях мира, заключается следующий договор о перемирии:

§ 1.

По истечении 144 часов с момента подписания договора о прелиминарных условиях мира, т. е. в 24 часа по средне-европейскому времени восемнадцатого октября тысяча девятьсот двадцатого года, обе договаривающиеся стороны обязаны прекратить всякие военные действия на суше, воде и в воздухе.

§ 2.

Войска обеих договаривающихся сторон остаются на позициях, занимаемых ими к моменту прекращения

На подтверждение цього уповноважені обоіх сторін підписали цей договір і скріпили його своїми печатями.

Складений і підписаний в Ризі, жовтня дванадцатого дня тысяча девятьсот двадцатого року.

ПІДПИСИ:

(L. S.) А. ІОФФЕ
 (L. S.) С. КИРОВ
 (L. S.) Д. МАНУІЛЬСЬКИЙ
 (L. S.) Л. ОБОЛЕНСЬКИЙ
 (L. S.) Ян ДОМБСЬКИЙ
 (L. S.) Норберт БАРЛИЦЬКИЙ
 (L. S.) Станіслав ГРАБСЬКИЙ
 (L. S.) Витольд КАМЕНЕЦЬКИЙ
 (L. S.) Владислав КЕРНИК
 (L. S.) Мечислав КУЛІНСЬКИЙ
 (L. S.) Адам МЕЧКОВСЬКИЙ
 (L. S.) Леон ВАСИЛЕВСЬКИЙ
 (L. S.) Людвік ВАШКЕВИЧ
 (L. S.) Міхал ВІХЛІНСЬКИЙ

Прилога № 2.

ДОГОВІР ПРО ПЕРЕМИРРЯ.

Згідно статті XIII договору про прелімінарні умовини мира заключається слідуочий договір про перемирря:

§ 1.

По впливі 144 годин з менту підписання договору про прелімінарні умовини мира, тобто в 24 годині по середньо-европейському часі вісімнадцатого жовтня тысяча девятьсот двадцатого року, обі сторони, заключаючи договір з'обовязані спинити всякі військові акції на суші, воді і у воздуху.

§ 2.

Війська обіх сторін, котрі заключають договір, залишаються на позиціях, занятих іми до менту спинення

pozycjach, jednak z tym warunkiem, by wojska rosyjsko-ukraińskie znajdowały się nie bliżej, niż w odległości 15 km. od ustalonej linii frontu polskiego w chwili zaprzestania działań wojennych.

§ 3.

Powstały w ten sposób między obydwooma frontami pas szerokości 15 km. stanowi strefę neutralną w znaczeniu wojskowym, która znajduje się w zarządzie administracyjnym tej strony, do której to terytorjum należeć ma na zasadzie preliminarjów pokojowych.

§ 4.

Na odcinku od rejonu Nieświeża aż do rzeki Dźwiny wojska polskie zajmują linię granicy państwowej, ustalonej w art. 1 preliminarjów pokojowych, wojska rosyjsko-ukraińskie na 15 km. na wschód od tej linii.

§ 5.

Wszystkie ruchy wojsk, wynikające z §§ 2 i 4, winny się odbyć z szybkością nie mniejszą, niż 20 km. na dobę i nie później rozpocząć jak w 24 godziny po zaprzestaniu działań wojennych, t. j. nie później niż do 24 godziny według czasu środkowo-europejskiego dnia dziewiętnastego października tysiąc dziewięćset dwudziestego roku.

§ 6.

Po ratyfikacji preliminarjów pokojowych wojska obydwuch umawiających się stron zostają cofnięte na swoje państwowe terytorjum z szybkością nie mniejszą niż 20 km. na dobę i umieszczają się nie bliżej niż 15 km. po obydwu stronach granicy państwowej.

военных действий, согласно § 1, с тем, однако, условием, чтобы Российско-Украинские войска были расположены не ближе 15 километров от зафиксированного к моменту прекращения военных действий польского фронта.

§ 3.

Образовавшаяся таким образом между обоими фронтами полоса шириной в 15 километров является зоной нейтральной в военном отношении и находится в административном управлении той страны, которой эта территория должна принадлежать по прелиминарному договору.

§ 4.

На участке от района Несвижа до реки Двины Польские войска располагаются на линии государственной границы, установленной в ст. 1 прелиминарного договора, Российско-Украинские же войска — в 15 километрах на восток от этой линии.

§ 5.

Все передвижения войск, вызываемые выполнением §§ 2 и 4, должны происходить со скоростью не менее 20 километров в сутки и начаться не позже 24 часов после прекращения военных действий, т. е. не позже, как в 24 часа по средне-европейскому времени девятнадцатого октября тысяча девятьсот двадцатого года.

§ 6.

После ратификации прелиминарного мирного договора войска обеих договаривающихся сторон отводятся в пределы своей государственной территории со скоростью не менее 20 километров в сутки и располагаются не ближе 15 километров по обоим сторонам государственной границы.

Образовавшаяся при этом полоса шириной в 30 километров является зоной, нейтральной в военном отно-

військових акцій, згідно § 1 с тією, одначе, умовою, щоб російсько-українські війська були розміщені не ближче 15 кілометрів од зафіксованої, до моменту при спиненні військових акцій, лінії польського фронту.

§ 3.

Утворена таким чином між обоими фронтами полоса шириною 15 кілометрів, являється зоною нейтральною у військовому відношенні і находиться в адміністративній управі тієї сторони, до котрої ця територія повинна належати по прелімінарному договору.

§ 4.

На участкові од району Несвижа до р. Двіни польські війська розміщуються на лінії державного кордону, встановленого в ст. 1 прелімінарного договору, а російсько-українські війська — в 15 кілометрах на схід од тієї лінії.

§ 5.

Всі рухи військ, визванні виконанням §§ 2 і 4, повинні відбуватися із швидкістю не менш 20 кілометрів в добу і початися не пізнійш 24 годин після спинення військових акцій, тобто не пізнійш як в 24 години по середньо-европейському часі девятнадцатого жовтня тисяча девятьсот двадцатого року.

§ 6.

Після ратифікації прелімінарного договору, війська обоїх сторін, що заключають договір, відводяться в межі своєї державної території, із швидкістю на менш 20 кілометрів в добу, і розміщуються не ближче 15 кілометрів по обоїм сторонам державного кордону.

Утворена при цьому полоса шириною 30 кілометрів являється зоною, нейтральною у військовому відноше-

Powstała w ten sposób strefa szerokości 30 km. stanowi pas **neutralny** w znaczeniu wojskowym, pozostający w zarządzie administracyjnym tej strony, do której dany obszar należy.

§ 7.

W strefie neutralnej w myśl §§ 3 i 6 nie wolno **trzymać oddziałów siły zbrojnej** z wyjątkiem oddziałów wojsk polskich niezbędnych do zajęcia obszaru w myśl § 4. Siła i rozmieszczenie tych oddziałów winny być przez **dowództwo wojsk polskich** podane do wiadomości strony przeciwnej.

§ 8.

Szczegółowe zarządzenia w związku z wykonaniem niniejszej umowy **wydają obustronne dowództwa** (nie niżej dowództw dywizji), w razie potrzeby po wzajemnem porozumieniu się. One też w tym celu natychmiast po podpisaniu umowy o rozejmie i preliminarjach wysyłają oficerów łącznikowych z niezbędnym personelem do dowództw dywizji i armji strony przeciwnej. Oficerom tym, zarówno jak ich personelowi i bagażom, gwarantują obie strony nietykalność dyplomatyczną, bezpieczeństwo osobiste, swobodę ruchów i komunikowania się ze swemi **władzami**.

Celem kontroli wykonania niniejszej umowy, a także dla rozstrzygnięcia mogących wyniknąć sporów oraz regulowania koniecznych spraw, zostanie utworzona **Mieszana Wojskowa Komisja Rozjemcza**, której skład, miejsce urzędowania, kompetencje i organa wykonawcze **określą Naczelne Dowództwa stron** obu po wzajemnem porozumieniu się.

§ 9.

Przy opuszczaniu, zgodnie z §§ 4 i 6, zajmowanych terenów, wojska pozostawiają zupełnie nietknięty cały znajdujący się na miejscu majątek, jako to: budynki państwowe, społeczne i prywatne, drogi żelazne i będący

шени, и остается в административном управлении той страны, которой эта территория принадлежит.

§ 7.

В полосе, долженствующей быть нейтральной, согласно §§ 3 и 6, воспрещается нахождение вооруженных сил, за исключением отрядов Польской армии, необходимых для занятия территорий согласно § 4. Количество и расположение этих отрядов должно быть доведено Польским военным командованием до сведения другой стороны.

§ 8.

Подробные распоряжения, требующиеся для проведения в жизнь настоящего договора, отдаются командованиями обеих сторон (не ниже командовани дивизиями), в случае необходимости по взаимному согласению.

Ими же с этой целью, тотчас же после подписания договора о перемирии и прелиминарных условиях мира, высылаются в дивизии и армии противной стороны офицеры связи с необходимым персоналом. Этим офицерам, равно как и их персоналу и багажу, обе стороны гарантируют дипломатическую неприкосновенность, личную безопасность, свободу передвижения и сношений со своими властями.

В целях контроля над выполнением настоящего договора, а также для разрешения могущих возникнуть недоразумений и регулирования необходимых вопросов, образуется Смешанная Военно-Согласительная Комиссия, состав которой, место нахождения, компетенция и исполнительные органы определяются высшим военным командованием обеих сторон, по взаимному их согласению.

§ 9.

При оставлении, согласно §§ 4 и 6, занимаемых областей войска оставляют в полной неприкосновенно-

ню і залишається в адміністративній управі тієї строни, до котрої ця територія належить.

§ 7.

В полосі, що має бути нейтральною згідно §§ 3 і 6, заборонюється присутність озброєних сил за винятком відділів польської армії, необхідних для заняття території згідно § 4. Кількість і розміщення цих відділів повинно бути доведено Польським Військовим Командуванням до відомости противної сторони.

§ 8.

Подрібні розпорядження, необхідні для проведення в життя цього договору, видаються командуванням обоїх сторін (не нище командування дівізіями), в разі необхідности по взаїмній згоді їми самими. З тією метою негаїно після підписання договору про перемирря і прелїмінарні умовини мира висилаються в дівізїї і армії противної сторони офіцери звязку з необхідним персоналом. Цим офіцерам, так само як і їх персоналові і багажу, обї сторони гарантують діпломатичну недоторканість, особисте забезпечення, свободу руху і зносин з своїми владами.

З метою контролю над вповненням цього договору, а также для вирішення недорозумїнь, що можуть виникнути, і регулювання виникаючих необхідних питань—утворюється Мішана Військова Угодова Комїсія, склад якої, місце їїх нахождения, компетенція і виконавчі її органи визначаються Вищим Військовим Командуванням обоїх сторін по взаїмній їх згоді.

§ 9.

При залишенні згідно §§ 4 і 6 занятих областей війська залишають в повній недоторканості все майно,

na miejscu cały tabor kolejowy, mosty i urządzenia stacyjne, telegrafy, telefony i inne środki łączności, nie będące majątkiem wojskowym danej armji, składy, zboże na polu i śpichrzach, inwentarz żywy i martwy, przemysłowy, rolniczy, wszelkie surowce i t. d.—tak stanowiące własność państwową lub samorządową, jak i osób prawnych i fizycznych.

Przy odejściu wojsk nie wolno brać zakładników lub ewakuować ludności cywilnej. Nie wolno względem tej ludności stosować jakichkolwiek represji, wywłaszczać, rekwirować lub przymusowo wykupywać jej mienie.

§ 10.

Na czas trwania rozejmu zawieszają się wszelki ruch lądem, wodą i powietrzem, pomiędzy obiema walczącymi stronami. Wyjątki w poszczególnych wypadkach będą ustalone przez Mieszana Wojskową Komisję Rozjemczą, utworzoną na zasadzie § 8.

§ 11.

Oddziały i osoby wojskowe przekraczające postanowienia niniejszej umowy będą traktowane jako jeńcy wojenni.

§ 12.

Rozejm niniejszy zawiera się na dni 21, każda jednak strona ma prawo wypowiedzieć go na 48 godzin naprzód.

O ile przed upływem terminu rozejmu żadna ze stron go nie wypowie, rozejm przedłuży się automatycznie aż do ratyfikacji definitywnego traktatu pokojowego i każda strona ma prawo wypowiedzieć go na 14 dni naprzód.

сти все находящееся на месте имущество, как-то: государственные, общественные и частные постройки, железные дороги со всем находящимся на месте жел. дор. подвижным составом, мосты, станционные сооружения, телеграфы, телефоны и другие средства связи, не составляющие военного имущества данной армии, склады, хлеб на полях и в амбарах, живой и мертвый промышленный и сельско-хозяйственный инвентарь, всякое сырье и т. д., как являющееся собственностью государства или самоуправлений, так и лиц юридических и физических. При отходе войск воспрещается брать заложников или эвакуировать гражданское население. По отношению к этому населению воспрещается применять какие-либо репрессии и отчуждать, реквизировать или принудительно выкупать его имущество.

§ 10.

На время перемирия прекращается всякое передвижение на суше, по воде и по воздуху с одной стороны на другую. Исключения в отдельных случаях устанавливаются Смешанной Военно-Согласительной Коммисией, создаваемой на основании § 8.

§ 11.

Отряды и военные лица, нарушающие постановление настоящего договора, считаются военнопленными.

§ 12.

Настоящее перемирие устанавливается на срок в 21 день, однако, каждая из сторон имеет право отказаться от перемирия с предупреждением за 48 часов. Если до истечения срока перемирия ни одна из сторон не откажется от него, то таковое автоматически продолжается до ратификации окончательного мирного договора и каждая из сторон имеет право отказаться от перемирия с предупреждением за 14 дней.

що находиться на місці, як то: державні, громадські, і приватні будинки, залізниці з усім готовим залізничним рухомим складом, мости, станційні будинки, телефони, телеграфи і інші засоби зв'язку, що не складають військового майна даної армії, склади, хліб на полях і амбарах, живий і мертвий промисловий і сільсько господарський інвентар, всякий сировець і т. д., як той, що являється власністю держави або самоуправи, так і той, що являється власністю юридичних і фізичних осіб.

При відході військ забороняється брати заложників, або евакуувати громадянське населення. По відношенні до цього населення забороняється примінити які небудь репресії, відчужувати, реквізувати або примусово викуплювати його майно.

§ 10.

На час перемиря спинюється всякий рух на суші, воді і по воздуху з однієї сторони на другу. Винятки в окремих випадках встановлюються Мішаною Військовою Уговоною Комісією, утвореною на основі § 8-го.

§ 11.

Відділи і військові особи, що нарушають постанови цього договору, вважаються військовими бранцями.

§ 12.

Це перемиря встановлюється на термін 21 днів, однак, кожна і з сторін має право відмовитися від перемиря з попередженням за 48 годин. Як що до впливу терміна перемиря, ні одна із сторін не відмовиться од його, то воно автоматично продовжується до ратифікації остаточного мирного договору і кожна із сторін має право відмовитися від перемиря з попередженням за 14 днів.

Niezależnie od powyższych postanowień i zgodnie z art. XVII umowy o preliminarjach pokojowych, rozejm niniejszy traci moc obowiązującą, jeśli w terminie, przewidzianym dla wymiany dokumentów ratyfikacyjnych i spisania odpowiedniego protokołu, czynności te z jakichkolwiek powodów dokonane nie będą. Wznowienie działań wojennych nie może jednak nastąpić wcześniej, niż w 48 godzin po upływie terminu wymiany dokumentów ratyfikacyjnych.

§ 13

Umowa niniejsza stanowi część składową umowy o preliminarjach pokojowych i ma tę samą moc obowiązującą.

W dowód czego pełnomocnicy obu stron umowę niniejszą własnoręcznie podpisali.

Sporządzono i podpisano w Rydze, dnia dwunastego października tysiąc dziewięćset dwudziestego roku.

Jan DĄBSKI
Norbert BARLICKI
Stanisław GRABSKI
Witold KAMIENIECKI
Władysław KIERNIK
Mieczysław KULIŃSKI
Adam MIECZKOWSKI
Leon WASILEWSKI
Ludwik WASZKIEWICZ
Michał WICHLIŃSKI

A. JOFFE
S. KIROW
D. MANUILSKI
L. OBOLENSKI

Независимо от вышеуказанных постановлений и согласно статье XVII-й договора о прелиминарных условиях мира, настоящее перемирие теряет обязательную силу, если в срок, предусмотренный для обмена ратификационными грамотами и составления соответственного протокола, эти действия по каким-либо причинам не состоятся. Однако, военные действия не могут быть возобновлены ранее, чем по истечении 48 часов после срока, установленного для обмена ратификационными грамотами.

§ 13.

Настоящий договор является составной частью прелиминарного мирного договора и имеет равную с ним силу.

В удостоверение сего уполномоченные обеих сторон собственноручно подписали его.

Составлен и подписан в РИГЕ двенадцатого октября тысяча девятьсот двадцатого года.

ПОДПИСИ:

А. ИОФФЕ.
С. КИРОВ.
Д. МАНУИЛЬСКИЙ.
Л. ОБОЛЕНСКИЙ.
Ян ДОМБСКИЙ.
Норберт БАРЛИЦКИЙ.
Станислав ГРАБСКИЙ.
Витольд КАМЕНЕЦКИЙ.
Владислав КЕРНИК.
Мечислав КУЛИНСКИЙ.
Адам МЕЧКОВСКИЙ.
Леон ВАСИЛЕВСКИЙ.
Людвик ВАШКЕВИЧ.
Михаил ВИХЛИНСКИЙ.

Незалежно од вищевказаних постанов і згідно ст. XVII договору про прелімінарні умовини мира, це перемир'я втрачає обов'язкову силу, коли в термін, передбачений для обміну ратифікаційними грамотами і складення відповідного протоколу, ці події по яким небудь причинам не відбудуться. Однак, військові акції не можуть оп'ять початися раніш ніж по впливі 48 годин після терміну, встановленого для обміну ратифікаційними грамотами.

§ 13.

Цей договір являється складовою частиною прелімінарного мирного договору і має рівну з ним обов'язкову силу.

В підтвердження цього уповноважені обоїх сторін власноручно підписали його.

Складений і підписаний в РИЗІ дванадцятимого жовтня тысяча дев'ятьсот двадцятимого року.

ПІДПИСИ:

А. ІОФФЕ
С. КИРОВ
Д. МАНУІЛЬСЬКИЙ
Л. ОБОЛЕНСЬКИЙ
Ян ДОМБСЬКИЙ
Норберт БАРЛИЦЬКИЙ
Станіслав ГРАБСЬКИЙ
Витольд КАМЕНЕЦЬКИЙ
Владислав КЕРНІК
Мечислав КУЛІНСЬКИЙ
Адам МЕЧКОВСЬКИЙ
Леон ВАСИЛЕВСЬКИЙ
Людвік ВАШКЕВИЧ
Міхал ВІХЛІНСЬКИЙ

Zaznajomiwszy się z postanowieniami pomienionych Preliminarjów Pokojowych i Umowy o Rozejmie, w myśl upoważnienia udzielonego przez Sejm ustawą z dnia 22 października roku 1920, Preliminarja Pokojowe i Umowę o Rozejmie ratyfikuję i oświadczam, że będą one ściśle wykonywane.

Na dowód czego niniejszy akt ratyfikacyjny został podpisany i opatrzony pieczęcią Rzeczypospolitej Polskiej.

Józef Piłsudski

Minister Spraw Zagranicznych:

E. Sapięcha

Odpis.

162.

PROTOKOŁ.

Niżej podpisani, należycie uppełnomocnieni, zeszli się w Libawie w dniu dzisiejszym w celu dokonania wymiany dokumentów ratyfikacyjnych umowy o preliminarjach pokojowych i o rozejmie, podpisanej w Rydze dnia 12 października 1920 roku pomiędzy Rzeczpospolitą Polską z jednej—a Rosyjską Socjalistyczną Federacyjną Republiką Rad i Ukraińską Socjalistyczną Republiką Rad z drugiej strony.

Po przedstawieniu przez uppełnomocnionych trzech dokumentów ratyfikacyjnych, a mianowicie: polskiego, rosyjskiego i ukraińskiego, i uznaniu ich za sporządzone w dobrej i należytej formie, nastąpiła wymiana dokumentów, zgodnie z art. XVII wyżej wymienionej umowy.

Na dowód czego niżej podpisani sporządzili protokół niniejszy w trzech egzemplarzach, a mianowicie w języku polskim dla Rzeczypospolitej Polskiej i dwa w języku rosyjskim dla Rosyjskiej Socjalistycznej Federacyjnej Republiki Rad i Ukraińskiej Socjalistycznej Republiki Rad, podpisali go i przyłożyli na nim swoje pieczęcie.

Działo się w Libawie dnia drugiego listopada tysiąc dziewięćset dwudziestego roku.

(L. S.) Aleksander ŁADOS

(L. S.) LORENZ